

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE
"HISTORISCHE VERENIGING SOEST"

OMSLAG VAN ZOYS TOT SOEST / 21e jaargang nummer 3

voorzijde foto ' Heidewijck '

binnenzijde voorkant omslag

Foto omslag:

Landhuis Heidewijck, Banningstraat 3, Soesterberg.

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980.

Bestuur:

Voorzitter	: W.P. de Kam, Emmalaan 3, Soest
Secretaris	: Mevr. W.J.M. Schalkx-Jongeling,
Korte Melmweg 21, Soest (035-6012769)
Penningsmeester	: A.F.M. Krijger, Clemensstraat 54, Soest
Overige leden	: R.P. van Dorresteyn, Kolonieweg 6a, Soest
A.J. van den Dijssel, Irenelaan 7, Soest
J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a, Soest
W.C.J.M. Peters, van Mecklenburglaan 24, Soest
Mevr. J.M. van de Poll, Reigerpad 54, Soest.
W. Routers, Cimbaal 19, Soest.
Redactiecommissie	: J.E.J. Hilhorst
W.P. de Kam
W.C.J.M. Peters
A.F.M. Krijger
Redactie-adres	: Plasweg 57a, telefoon: 035 - 6018639
E-Mail: johhilh@casema.net
Homepage	: www.soest.nl/hvs
Omslag	: W. Routers
Grafische verzorging	: Drukkerij Practicum BV, Torenstraat 22a, Soest
Alle rechten voorbehouden.	

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

VAN 2000 naar 2001

Wim de Kam, voorzitter

Het eerste jaar van het nieuwe millennium zit er bijna op. Namens het bestuur van de vereniging en de redactie van dit blad wens ik u een voorspoedig en gezond 2001 toe.

Het jaar 2000 was weer een enerverend jaar voor de vereniging. Het begon al in januari met de traditionele drukbezochte klitsavond. In dezelfde maand vervolgens een bijzonder hoogtepunt toen onze lid, oud-burgemeester J. de Widt afscheid nam en van de samenleving een geweldig afscheidscadeau kreeg (18.000,--) voor het project mondelinge geschiedenis Soest en Soesterberg.

Tijdens de jaarvergadering in maart moesten we afscheid nemen van "*het hart van onze vereniging*", Els Stolwijk. Voor haar verdiensten kreeg ze een koninklijke onderscheiding en mede daardoor werd een jaarvergadering in 2000 een feestelijke gebeurtenis.

Tijdens de jaarvergadering werd ook het nieuwe themanummer van Zoys tot Soest gepresenteerd getiteld "Groeistappen en – stuipen; 100 jaar ruimtelijke ontwikkeling van Soest en Soesterberg". De nieuwe burgemeester, die zich ook gelijk aanmeldde als nieuw lid van onze vereniging, opende tijdens de jaarvergadering een tentoonstelling gewijd aan die ruimtelijke ontwikkeling.

Ook traditionele activiteiten als de fiets- en bustocht waren zeer geslaagd, evenals een aantal lezingen.

In 2000 werd een nieuwe computer in een fantastische computerkast in het museum in gebruik genomen. Naast gebruik door leden van de werkgroep genealogie is deze computer ook voor gebruik door leden van de vereniging en bezoekers van het museum bedoeld.

Inmiddels is ook de nieuwe website van onze vereniging gereed. U kunt de site vinden onder www.soest.nl/hvs/. Daarmee zijn we ook als vereniging definitief de drempel naar het digitale tijdperk overgestapt. Samen met onze partner, de stichting Museum Oud Soest zullen verdere stappen worden gezet tot ontsluiting en gebruik van het nieuwe medium.

Een zaak blijft echter bij ons ook in 2001 voorop staan en dat is: de belangstelling voor wat er was en is in Soest.

Dat is wat jongeren en ouderen verbindt ook al is er sprake van een (be)leven in verschillende tijdbellen met verschillende dichtheid. We kunnen mede genieten van *onze* tijd door aandacht aan vroegere en andere tijden. De tijd van 2001 daagt ons uit ! Veel succes ermee!

DE ANNALEN VAN HET ST. JOSEFS-GESTICHT

(DEEL 2) Een selectie uit de jaren 1871-1887

Joop Piekema

07 jan 1871: De uitdeeling der kleedingstukken heeft plaats voor de behoeftige kinderen der scholen en wordt door veel belangstellenden bijgewoond. Pastoor W.Steenhoff presideert daarbij en bedankt de weldoeners voor hunne milde gaven.

30 jul 1871: Er is Prijsuitdeeling in de beide scholen (de Bewaarschool en de H.Michaëlschool) en 20 Prijzen van getrouw schoolbezoek (er is geen leerplicht) worden behalve die van vlijt en goed gedrag uitgereikt door Pastoor W.Steenhoff. Veel vrienden en weldoeners zijn uit belangstelling daarbij tegenwoordig. (De prijsuitreikingen worden jaarlijks vermeld)

28 aug 1871: Zuster Marie Paul van Amsterdam, en zuster Marie Norbertine van Lingen komen om na de vacantie de leerschool van de H. Michaël te hervatten die thans 116 leerlingen telt. Zuster Marie Paul wordt hoofd der school (.....).

29 sep 1871: De verjaring van Mgr. Steenhoff wordt in het gesticht gevierd; des morgens leest Z. Eerw. De H. Mis in het Gesticht, waaronder de kweekelingen zingen; des middags wordt hij in de Kweek- Leer- en Bewaarscholen met toepasselijke liederen, aanspraken begroet, en de schooljeugd onthaald op chocolade en broodjes.

08 jan 1872: De bedeeeling der behoeftige schooljeugd geschiedt onder presidium van Pastoor W.Steenhoff; 600 kleedingstukken worden uitgedeeld, en vele belangstellenden zijn tegenwoordig; de kinderen worden onthaald op koffie en broodjes. (De uitdelingen keren jaarlijks terug).

02 apr 1872: Twintig meisjes der Leerschool en 12 jongens der Openbare School die in het Gesticht zijn voorbereid, naderen in de Parochie (in de H.H. Petrus en Paulus Kerk) voor het eerst tot de Tafel des Heeren.

02 mei 1872: De kapel wordt met een Seraphine orgel verrijkt, een geschenk uit Amsterdam.

25 mrt 1873: Mgr. W.Steenhoff neemt de kleine jongens en meisjes aan die in de maand Mei de school- of Bewaarplaats weder moeten bevolken.

01 mei 1873: 10 meisjes die sedert een jaar hare eerste H.Communie gedaan hebben, verlaten de H. Michaëlschool en worden door 16 kleinen uit de Bewaarschool vervangen die ook 25 nieuwe bezoekers telt.

04 jan 1874: De kapel wordt met zilveren wierooksvat, scheepje en schel, een geschenk uit Amsterdam, verrijkt.

19 mrt 1874: Ter eere van den Beschermheilige van het Gesticht is er den ganschen dag aanbidding van het H. Sacrament, des morgens wordt er onder de H. Mis gezongen door de kweekelingen die des avonds ook het Lof zingen, en Mgr. Steenhoff doet eene schoone predicatie voor de talrijke aanwezigen.

12 mei 1874: Het zilveren jubelfeest van Z. M. den Koning (Willem III) wordt gevierd. De Weled. Heer Burgemeester (Jhr. F.W.H.P.J.M. van Geffen) heeft zorg gedragen dat de kinderen der scholen met de oranje cocarde versierd ruim onthaald, en met een boekje begiftigd worden.

06 okt 1879: De burgemeester van Soest (Van Geffen), met den Heer Verspeijk, Inspecteur van het geneeskundig Staatstoezicht komen de ruimte, het luchten, het licht der scholen opnemen en zien of de vaccine bewijzen (tegen pokken) der schooljeugd in orde en volgens de wet zijn. De banken der school moeten meer naar het midden geplaatst worden, voor het vallen van het licht, enz. (....)

03 nov 1879: De Mazelen epidemie komt onder de schoolkinderen.

01 dec 1879: Het getal kinderen der Bewaarschool is 0; allen zijn door de Mazelen aangetast. Het getal leerlingen der H. Michëlschool dat anders 116 bedraagt, is thans 6; zij lijden aan Mazelen welke niet kwaadaardig zijn, en geen doodelijken afloop hebben; de scholen zijn voor een onbepaalden tijd gesloten.

30 jul 1880: De prijsuitdeeling der scholen wordt door vele belangstellenden bijgewoond; maar voor het eerst ontbreekt daaraan de hoogerwaardige heer Pastoor W. Steenhoff, die door ziekte, eene soort van catarrhale koorts verhinderd is te komen; de kinderen zingen liederen, zeggen versjes op, en de kweekelingen zingen 4 zangstukjes.

05 aug 1880: De ziekte van den Hoogerwaardigen Heer Pastoor W. Steenhoff is zoozeer toegenomen dat hem des namiddags te 5 uren de Sacramenten der stervenden worden toegediend door den hoogerw. Heer Deken en kanunnik Blom; de treurige plechtigheid wordt bijgewoond door vele Heeren Geestelijken, eenige leden der familie van den zieke, en de zusters van het St. Josefs Gesticht.

De H. H. Petrus en Paulus Kerk met rechts daarvan de pastorie, waar op 26 december 1880 Pastoor W. Steenhoff zijn laatste adem uitblies. De foto is ca 1880 gemaakt door dorpsfotograaf Ebbenhorst. De bomen zijn sedertdien wel wat groter geworden!

29 sept 1880: De kweekelingen en de leerlingen der St. Michaëlschool gaan te 3 uren onder de veranda der pastorie den herder der gemeente Mgr W. Steenhoff geluk wenschen met zijne verjaring; zij zeggen gelegenheidsgedichten op, en zingen liederen; de feesteling kan om zijn kwijnenden toestand, hij lijdt aan eene borstkwaal, niet in de school van het Gesticht door de jeugd zooals de vorige jaren begroet worden; de kweekelingen bieden haren 64 jarigen herder een gecalligrapheerden feestbundel aan.

13 nov 1880: De toestand van Mgr W. Steenhoff, die weder veel verbeterd was, is thans zoodanig toegenomen, dat de weleerwaarde Heer Thuis, zijn kapellaan, op last van Dr. Batenburg, Z. Eerw. weder de laatste H. Sacramenten toedient. De droefheid is algemeen.

26 dec 1880: Tegen 7 uren des avonds ontslaapt de hoogerwaardige Heer W. Steenhoff, pastoor der parochie te Soest zeer kalm, zacht en zalig in den heer; hij sterft den dood der rechtvaardigen, en wordt bijgestaan door zijn broeder, den weleerwaarden heer Joannes Steenhoff, pastoor te Blaricum, terwijl de weleerwaarde heer Peelen, pastoor te Soesterberg, (de biechtvader van den zieke), de 2 Heeren kapellaans, eenige familieleden, de 2 dienstboden de laatste gebeden opzenden voor den stervende, den pastoor der parochie, den bouwmeester van kerk, pastorie, Gesticht, kerkhof, de school, alle aanwezigen zijn diep doordrongen van hetgeen zij in Mgr. Wilhelmus Steenhoff, Pastoor van Soest verliezen.

29 dec 1880: Onder plechtig klokkengelui wordt het stoffelijk overschot van den overleden Mr. W. Steenhoff, te 12 uren des middags van de pastorie naar de kerk gedragen, en daar in de opene kist voor de Communiebank geplaatst.

30 dec 1880: In de parochiekerk zijn veel ziele diensten voor den in den heer ontslapene, en de plechtige uitvaartdienst voor Mgr. Wilhelmus Steenhoff wordt opgedragen door den hoogerw. Deken en Kanunnik Blom, pastoor te Amersfoort, geassisteerd door een aantal heeren Geestelijken; de eerw. Heer Essink, deken en pastoor te Maarssen betreedt den kansel, schetst in zeer schoone woorden den levensloop en de deugden van den zoo betreurden afgestorvene, en wijst op het goede dat hij in ongeveer 30 jaren te Soest heeft tot stand gebracht en gesticht; na den plechtigen hoogdienst wordt de kist gesloten; en het lijk begeleid door eene tallooze menigte parochianen, bloedverwanten, priesters, schoolkinderen, vrienden, verpleegden uit het gesticht, huisgenooten, belangstellenden naar de laatste rustplaats op het R.K. Parochiaal Kerkhof op het nieuwe gedeelte in het midden, achter het kruis, in een nieuwen, fraaien

grafkelder begraven. Zijne ziel ruste in vrede en mogen zijne werken hem volgen.

03 jan 1881: De weleerwaarde Heer Henricus van Peer, pastoor te Appingedam komt de kerk en pastorie te Soest in oogenschouw nemen daar hij door Z. D. Hoogw. Den Aartsbisschop van Utrecht, Mgr. Adreas Ignatius Schaepman tot opvolger van pastoor W. Steenhoff z.g. is benoemd.

14 okt 1881: Door het woeden van een orkaan worden veel dakpannen van het gebouw geslingerd, de kap van den schoorsteen afgeslagen, en eenige groote matglazen ruiten verbrijzeld. (De storm van 14 okt 1881 was een der zwaarste uit de 19e eeuw).

12 jan 1882: De Burgemeester van Soest (C.J.W. Loten van Doelen Grothe), de Baron van Ittersum, en de nieuwe District Schoolopziener A.J. van Nijland komen schoolbezoek doen in de St. Michaëlschool, en gaan zeer voldaan henen.

19 sep 1884: De Commissaris des Konings, vergezeld van den EDA. Heer Burgemeester van Soest, Loten van Doelen Grothe en den eersten en den tweeden wethouder (resp. B. van den Dijssel en G.C. Klooters) komen het Gesticht uit belangstelling zien en met een bezoek vereeren.

07 okt 1884: Maria Bloem en Catharina Nuijens vertrekken naar Utrecht om haar staatsexamen af te leggen.

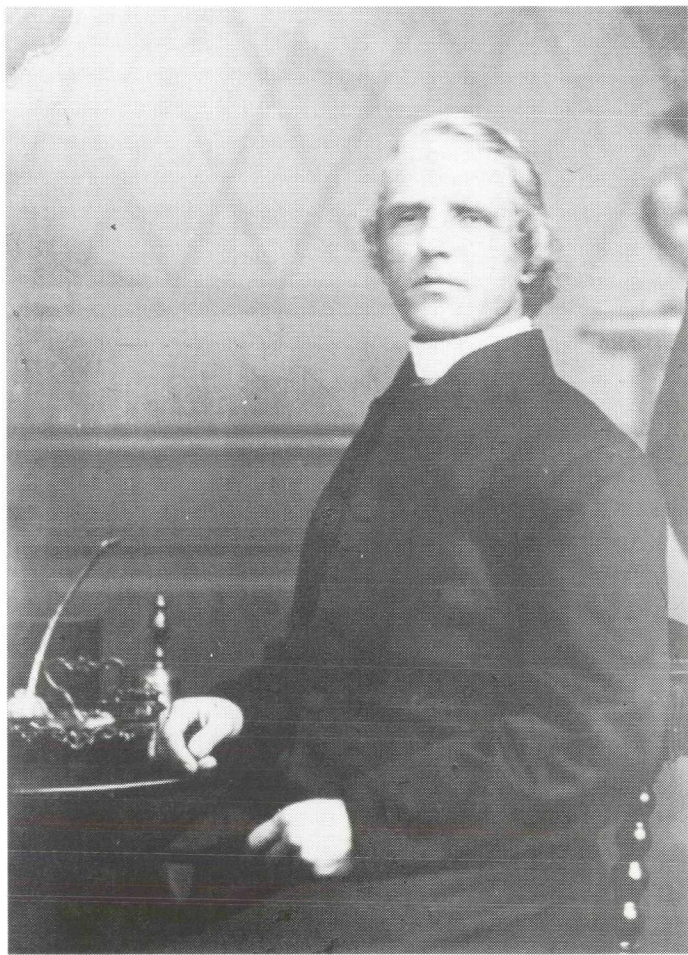
10 okt 1884: Maria Bloem en Catharina Nuijens keeren, na een driedaagschen examenstrijd, van Utrecht ongediplomeerd terug.

17 nov 1884: De heer Verspeijk, inspecteur van het Geneeskundig Toezicht in de Provincie Utrecht komt de 3 lokalen der Bewaar-School in het kubiek meten, het drinkwater proeven en keuren en de Lijst en de Bewijzen der Inenting van de schoolgaande kinderen nazien. Alles wordt door ZEDG in orde bevonden.

14 aug 1885: De nieuwe speelplaats wordt ingewijd door den weleerw. Heer Pastoor van Peer; al de zusters van het gesticht zijn er bij tegenwoordig. De speelplaats wordt onder de bescherming gesteld van den H. Aartsengel Michaël.

10 sept 1885: De Zusters van onze Lieve Vrouw, dus ook de Zusters van het St. Josefs Gesticht hebben buiten 's huis haren zwarten hoed met zwart doorschijnenden sluier vervangen door een zwarten kap met zwart wollen sluier; ook zijn de witte rokken van den zomer vervangen door effen blauwe onderrokken van dezelfde stof.

07 okt 1885: Maria Bloem heeft te Utrecht de overwinning behaald; na een goed volgehouden strijd van drie dagen heeft zij de Akte als Onderwijzeres ontvangen, gevorderd door de Wet op het lager Onderwijs om in 11 vakken onderwijs te mogen geven.

Mgr. Prof. Willem Steenhoff, Pastoor van Soest 1851-1880

19 nov 1885: De scholen in het dorp, ook die in het Gesticht zijn gesloten om heerschende ziekte Diphtheritis.

03 dec 1885: De scholen te Soest, ook die van het St. Josefs Gesticht worden weder toegankelijk gesteld voor de leerlingen. Twee kinderen der St. Michaël-School en vier der Bewaarschool zijn aan de ziekte bezweken.

24 dec 1885: Daar de besmettelijke Diphtheritis onder de jeugd nog niet geweken is worden al de scholen te Soest weder voor onbepaalde tijd gesloten zoowel in het Gesticht als in het dorp.

22 dec 1886: De jaarlijksche bedeeing van kledingstukken aan de behoeftige schoolkinderen wordt volgens gebruik gehouden; de eerwaarde Heer Pastoor van Peer is voorzitter; veel ouders en weldoeners zijn daarbij tegenwoordig; 892 stuks lijfgoederen worden uitgedeeld aan 161 behoeftige kinderen der scholen van het Gesticht en van de St. Bonifacius (jongens) school.

18 febr 1887: Door de gemeente van Soest worden al de schoolgaande kinderen vanaf het Gesticht op krentenbroodjes, koeken en zoete koffie onthaald bij gelegenheid der 70e verjaring van Z. M. Koning Willem III.

21 febr 1887: De schoolopzieners van het Arrondissement Amersfoort en het District Utrecht bezoeken de St. Michaël school en vernemen naar de vorderingen der leerlingen, 101 in getal.

31 aug 1887: Ter viering van de verjaring van H.K.H. Prinses Wilhelmina, die haar zevende jaar heeft bereikt, worden al de schoolgaande kinderen in het St. Josefs Gesticht door den Burgemeester en de leden van den raad der gemeente Soest op chocolade, krentenbroodjes, beschuit en koek onthaald. Daarvoor zijn f 50,-- beschikbaar gesteld en ontvangen.

BRON: ANNALEN VAN HET ST. JOSEFS GESTICHT TE SOEST, 1869-1962 (ORIGINEEL IN ARCHIEF OLV VAN AMERSFOORT, DEELS IN KOPIE GEMEENTEARCHIEF SOEST).

(N.B: In een enkel geval is, ter verduidelijking of aanvulling, aan de oorspronkelijke tekst een toevoeging gedaan. De toegevoegde tekst is tussen haakjes geplaatst).

HUIZEN IN HET BUITENGEBIED “LAAG HEES” (PIJNENBURG) IN 1832

J.J. Meerts.

In het artikel over “Het Hooge Huijs” in “van Zoijs tot Soest”, 20^e jaargang nr. 2 (herfst 1999) staat vermeld : “Er zullen in het gebied ten zuiden van de Wieksloterweg “Laag Hees” (Pijnenburg) nog meer behuizingen gestaan hebben....”

Voor nader onderzoek is het kadaster¹ geraadpleegd.

In de eerste archiefboeken bovenaan staan de oppervlakten vermeld in B.R.V. (Bunder –Roede – Voet). De oppervlakte is sinds 1826 gemeten in het verplichte metrieke stelsel Ha.-A. Ca.

Het is niet bekend of genoteerd of de eigenaar het zelf bewoonde. Van de erfpachters of gebruikers zijn slechts zij bekend die per akte een overeenkomst hadden.

Op de hierna afgebeelde kaart is de kadasternummering met een zwart blokje aangegeven waar de behuizing of iets anders heeft gestaan.

Ter toelichting:

Veelvuldig komt op de lijst de naam Andries de Wilde voor. Hij was vanaf 1820 tot 1865 eigenaar van de buitenplaats Pijnenburg op Baarns grondgebied. Hij kocht in de loop der jaren steeds meer grond aan op Laag Hees, in het Soesterveen en ook richting Hilversum.

Vele van de op de lijst vermelde behuizingen en andere opstallen zijn afgebroken of verdwenen. Archeologisch zijn zij misschien nog waardevol zoals bijvoorbeeld “Het Hooge Huijs”. Enkele werden aangepast of opnieuw gebouwd.

Andries de Wilde liet zelf tussen 1830 en 1850 vier nieuwe boerderijen bouwen, te weten:

Charlottehoeve – Christoffelhoeve – Bouwlust en De Kooij.

¹ Het kadaster is in 1832 ingevoerd met het doel alle gronden, huizen enz. in kaart te brengen, de grootte en de grenzen van de percelen te bepalen, een nummer te geven en de eigenaar en de erfpachter te noteren, dit in de toekomst bij wijzigingen te noteren en aan te vullen. Dit gebeurt nog steeds. Het kadaster is de basis van elk grondbezit en alle daaraan verbonden rechten en plichten. Kopieën van deze kadastergegevens zijn te raadplegen in het Gemeentearchief te Soest Inventaris nr 568 en 577. Geraadpleegd zijnsecties F1 en F2 tot en met nr. 378.

No: 68

GEMEENTE S O E S T

Sectie F 1e blad No: 1 - 249

Genaamd: "Hees"

Toestand: 1832

Schaal: 1 : 10.000

Kadaster Nummer	Omschrijving gemeten grootte	Omgerekend metriek stel- sel m2	Naam eigenaar en nr legger (evt. naam erfpachter)
	HA. A .CA		
5	Schapenstal - 3. 60	360	Andries de Wilde Rentenier Baarn nr. 323
12	Huis en plaats - 4. 80	480	Andries de Wilde (Gerrit Koops)
14	Huis en Erf - 2. 20	220	A. de Wilde (Armen Hervormde gem.)
26	Huisje - 0. 54	54	A. de Wilde (Gerrit Slok)
41	Huis en plaats - 14. 60	1460	A. de Wilde
46	Huis en plaats - 4.40	440	Reijer van Beek-de Bilt nr 12 (Cornelis Westerveld)
51	Huis en Erf - 4.60	460	Reijer van Beek
57	Huisje - 8.10	810	Evert Altenaar nr 4 Arbeider Zoest en Heintje vrouw van Gerrit Kuiper
61	Huis en plaats - 13.30	1330	Wouter Altenaar nr 1 Bakker Zoest
73	Huis en plaats - 5.20	520	A. de Wilde
81	Huis en plaats - 13.00	1300	Wed Cornelis Kok nr 163
89	Huisje - 4.40	440	Bouwwrouw Zoest (Wed Arie Altenaar)
103 BIS	Plaggenhuisje - 0.30	30	Wed Cornelis Kok (Teunis van den Berg)
104	Huis en plaats - 6.00	600	A. de Wilde (Matthijs Ravenhorst)
113	Huis - 6.00	600	A. de Wilde (Willem Ravenhorst en weduwe.....)
122	Huisje - 6.60	660	A. de Wilde (Cornelis Westerveld)
127	Plaggenhuisje - 0.20	20	Wouter Altenaar (Lambert van der Meijden)
138	Huis en plaats - 12.00	1200	Wouter Altenaar

149	Huis en plaats	-	2.30	230	Wouter Altenaar (Nicolaas Verhey)
150A	Plaggenhuisje	-	0.80	80	Jan Antonie Staal nr 335 (Mynqert Woudenberq)
157	Huis-Schuur en plaats	-	3.20	320	Jan Kleijn nr 151 Arbeider Soest
161	Huis en plaats	-	4.00	400	A. de Wilde
169	Plaggehut	-	0.30	30	A. de Wilde (Johannes Kinderdijk)
177	Huis en Plaats	-	8.10	810	A. de Wilde (Johannes Kinderdijk)
204	Huis en plaats	-	5.90	590	Hendrik de Ruijter
212	Huis en Erf	-	3.40	340	Hendrik de Ruijter
218	Huis en plaats	-	4.00	400	Aart Grift arbeider Soest nr 105
222	Huis-schuur en plaats	-	8.90	890	Dirk van de Woerd Timmerman Soest nr 334
240	Huis en plaats	-	15.10	1510	Wed Rijk van Looyen Bouwvrouw nr 19 Soest
248	Huisje	-	1.80	180	Wed Rijk van Looyen
267	Huis en plaats	-	4.10	410	A. de Wilde
280	Huis-Schuur en	-	24.30	2430	A. de Wilde
288	Huis en plaats	-	2.20	220	A. de Wilde
800	Huis en plaats	-	11.00	1100	Wed Cornelis Kok
821	Schapenstal	-	0.05	5	A. de Wilde
857	Huis	-	7.50	750	Jan Goosje van den Berg nr 22 Bouwman Zoest
871	Huisje en Ber-	-	7.30	730	A. de Wilde

Nu staan er in het gebied sectie F nog 17 woningen (zie afgebeelde topografische kaart, waarop deze in bolletje zijn aangegeven..

SERIE LEVENSBESCHRIJVINGEN NR. 2

G.H. VEENSTRA

Wim de Kam.

In het tweede deel van deze serie thans een aanzet tot een levensbeschrijving van de heer G.H.Veenstra. Ik noem het een aanzet omdat er nog verder onderzoekswerk moet worden verricht. Lezers die andere of meer wetenswaardige gegevens hebben of kennen over de heer Veenstra verzoek ik contact met mij op te nemen (telefoon 035-5880048). Ook als u anderszins de weg kunt wijzen naar gegevens over de heer Veenstra houden we ons aanbevolen. Voordat de serie levensbeschrijvingen te zijner tijd wordt gebundeld kunnen de aanvullende gegevens worden verwerkt.

Ook wil ik nog eens herhalen de oproep om mee te werken aan deze serie door een levensbeschrijving te maken van een naar uw mening bekende of onbekende Soester uit het verleden die het naar uw mening verdient in de serie te worden opgenomen.

G.H. VEENSTRA

Meer dan een schoolhoofd !

Gerben Hendrik Veenstra werd op 30 januari 1879 in Nieuwolda(Gr.) geboren als zoon van Oebele Veenstra en Anke Barstra.

Op 1 november 1906 is hij in het huwelijk getreden met Maria Johanna Witte uit Zijpe.

Uit dat huwelijk zijn 2 kinderen geboren, te weten Jacob Gerben Hendrik (1907) en Johan Marius (1919).

De heer G.H.Veenstra is overleden op 24 augustus 1964 te Soest.

Paarmerland 14 April 1908.

ct^o 3.

Gehedelachtbare Heeren,

Onder overlegging der vereischte stukken, heeft ondergeteekende de eer zich aan te melden als sollicitant naar de betrekking van Hoofd der School in Uwe gemeente. Inlichtingen zullen gaarne worden verstrekt door den Gehedelgestrongen Heer H. J. Calboen, Schoolopziener in het br. Paarmerland te Edam.

Onder beleefde aanbeveling heeft hij de eer te zijn. met verschuld.

In het herfstnummer van 1990 (11^e jaargang nr.2) van dit tijdschrift zijn een aantal artikelen opgenomen over "De Kerkebuurt en de oude dorpsschool". De aanleiding daarvoor vormde de herdenking van 400 jaar onderwijs in Soest. In een boekje van mei 1990, samengesteld door Wim Mann is die geschiedenis eveneens verwoord. Het boekje heeft als ondertitel meegekregen "Van Kerkebuurt tot Desmund Tutu-school 1590-1990". In dat boekje staat onder meer dat de Kerkebuurtschool tot omstreeks 1935 een vrij stabiel bestaan leidde en zo wordt opgemerkt : "Daaraan heeft menig schoolhoofd bijgedragen en dan vooral meester G.H.Veenstra, die in 1908 aantrad als schoolhoofd en er zijn zilveren jubileum heeft gevierd".

Daarmee kreeg de heer Veenstra een terechte plaats toegekend in de geschiedenis van het openbaar onderwijs. Anders was dit in het boekje "De Soester dorpsschool door de eeuwen heen", samengesteld door de heer J.H. v.d. Wijngaart ter gelegenheid van de opening van de openbare lagere school "De Ingenhof" (tegenwoordig de Desmund Tutu-school). Daarin wordt zijn naam niet genoemd. Er wordt wel vermeld dat het na 1936 bergafwaarts ging met de school.

In 1908 presenteerde heer Veenstra zich met een in keurig schoonschrift geschreven sollicitatiebrief bij het gemeentebestuur van Soest.

De heer Veenstra was op dat moment hoofd van de openbare school in Purmerland, gemeente Ilpendam. Daar is hij in 1906 ook in het huwelijk getreden en daar is zijn oudste zoon geboren.

De raadsleden moeten van zijn brief en/of verschijning onder de indruk zijn geweest want hoewel hij als derde op de voordracht was geplaatst verkozen ze hem boven de als nrs 1 en 2 geplaatste kandidaten. Wel werd de hoop uitgesproken dat hij langer zou blijven dan zijn voorgangers. Die hoop is bewaarheid want tot 5 maart 1936 is hij aan de school verbonden geweest. Nadat hij in 1933 zijn 25-jarig jubileum aan de school had gevierd is het einde van zijn loopbaan minder plezierig geweest. In 1935 zijn er moeilijkheden ontstaan van nog nader te onderzoeken aard. In ieder geval is er toen sprake geweest van langdurig ziekteverzuim gevolgd door een verzoek om ontslag vanwege gezondheidsklachten. Dat doet echter niets af aan de geweldige verdiensten die hij voor de school heeft verricht. Oudere Soesters die bij hem op school hebben gezeten vertellen over hem in de geest van "Hij was wel streng maar je leerde goed bij hem".

Het oude schoolgebouw dat hij in 1908 aantrof werd mede door zijn initiatief in 1914 vervangen door een nieuw schoolgebouw. Toen omstreeks 1920 de school

overvol was moest men overgaan tot het stichten van een tweede openbare school in de kern Soest aan de Beetzlaan.

De heer Veenstra was echter niet alleen actief als hoofd van de openbare school in de Kerkebuurt. Geruime tijd is hij daarnaast verbonden geweest aan een school te Amersfoort om via de zogenaamde Normaallessen mee te werken aan de opleiding van aanstaande onderwijzers.

Spoedig na zijn vestiging in Soest werd hij voorzitter van de VVV "Soest Vooruit", wat hij gebleven is tot 1936. In die hoedanigheid heeft hij o.a. meegewerkt aan de feesten ter gelegenheid van het 900-jarig bestaan van Soest in 1929. Voorts had hij als voorzitter van "Soest Vooruit" mede de leiding bij de toen zo geslaagde koninginnefeesten en menigmaal stond hij op de tweede augustus op het bordes van het paleis Soestdijk om namens zijn vereniging de koningin-moeder Emma geluk te wensen. Na haar dood heeft hij zich mede beijverd voor het Emma-monument tegenover de Oude Kerk.

Mede door zijn inzet kwam tot stand de ijsbaan aan de Eemweg. Als de ijsbaan open was konden de leerlingen rekenen op vrije middagen om te schaatsen want behalve de bevordering van de verstandelijke ontwikkeling dacht de heer Veenstra ook aan hun lichamelijke ontwikkeling.

Na de totstandkoming van het natuurbad ging hij ook regelmatig met een groep leerlingen daar zwemmen. Hij maakte ook een aantal jaren deel uit van het stichtingsbestuur van de Stichting Soester Natuurbad.

De heer Veenstra is medeoprichter van een afdeling van de Protestantenvond in Soest en daar ook jarenlang voorzitter van geweest. In die tijd werd het gebouw "Religie en Kunst" aan de Rembrandtlaan voor deze afdeling gebouwd.

Bijzondere belangstelling had de heer Veenstra voor de zwakkeren in de samenleving. Hij werd belast met de coördinatie in Soest van de opvang van Belgische vluchtelingen in de periode na 1914. Daartoe maakte hij o.a. deel uit van het Provinciaal Comité voor hulp en ondersteuning van de vluchtelingen.

Ook was hij belast met de zorg voor de Amsterdamse weeskinderen die in Soest in verschillende gezinnen werden ondergebracht. Later kwamen daar de volwassenen bij, die door de stad Amsterdam en andere plaatsen naar Soest werden gezonden om in deze omgeving rust te vinden.

Als agent van de reclassering heeft de heer Veenstra vele aan lager wal geraakte landgenoten geholpen bij het herwinnen van hun zelfvertrouwen, ook al bracht hem dat wel eens in moeilijke situaties. Ook na zijn afscheid als hoofd van de

school, bleef hij tot op hoge leeftijd actief in het bezoeken van wat wel genoemd werden "patiënten van Veenstra".

In 1964 is hij op 85-jarige leeftijd overleden na een langdurig ziekbed.

BRONNEN: GEMEENTE-ARCHIEF EN SOESTER COURANT 1-9-1964

VAN OORSPRONG..... (deel 5)

Marcel Vossestein

Aan de hand van het notulenboek van de voorloper van het IVN-Eemland blikken we terug op het ontstaan van de natuurbeschermingsactiviteiten in Eemland. In krachtige pennenstreken staat het op het schutblad:

Notulenboek der Natuurwacht Vereeniging "Eemland" gevestigd te Soest

In een zwierig handschrift is het opgetekend: het ontstaan van het actief beschermen van de natuur. Uit eerbied hieronder ook ditmaal de letterlijke weergave van de eerste bestuursdaden in oorlogstijd.

De volgende aflevering gaat het om twee bijeenkomsten van het bestuur. Het gaat dan om de Algemene Vergadering van 1942 voor te bereiden, een rooster van aftreden samen te stellen. Ook moest er nog een Kascommissie komen. Ook moest er nog het een en ander worden geregeld.

Bestuursvergadering, 10 maart 1942 Hotel Trier 3 uur.

Opgekomen Ds Wielenga en de Hr'n Rowe en Vellenga;
afwezig de Hr. Bosch v. Drackesteijn en Insinger.

De vergadering wordt voor onbepaalde tijd verdaagd.

Soest, 10 maart 1942

De Secretaris v/d Natuurwacht Eemland.

Bestuursvergadering woensdag 6 mei '42 in Hotel Trier 3 uur.

Aanwezig Ds Wielenga, Jhr. Bosch v. Drakestein Hr. Rowe en Vellinga.

Na opening leest de secretaris de notulen van de vorige bestuursvergadering voor; deze worden goedgekeurd.

Besloten wordt om een Algemene Vergadering uit te schrijven tegen Woensdag 27 mei, in Hotel Trier te 3 uur.

Toestemming zal worden gevraagd en in de plaatselijke bladen zal een bekendmaking verschijnen, de leden ontvangen bovendien een convocatie.

Een rooster van aftreden van de bestuursleden wordt vastgesteld.

In 1941 trad de voorzitter af, in '42 de penningmeester en in '43 de secretaris, in 1944 het 4e lid de Hr Insinger.

Voorts wordt een commissie aangewezen voor het controleren van de kas. Hiervoor zullen worden aangezocht de leden: Beckering, Pierson en v Berkum.

De voorzitter zal de medewerking van onze natuurwachter de Lange trachten te krijgen voor het aanwerven van nieuwe leden en het opwekken van oud-leden om weder tot onze vereeniging toe te treden. Het blijkt n.l. uit een overzicht van den penningmeester dat zeer vele van de verzonden contributie-kwitanties onbetaald zijn teruggekomen. In verscheidene gevallen voorzien van de opmerking dat geen contributie als lid was betaald, doch slechts een gift voor één maal.

Agenda voor de Algem. Vergadering:	Opening
	Verslag secretaris
	Verslag penningmeester
	Bestuursverkiezing
	Rondvraag.

Op de vergadering van de Natuurwachters is er over geklaagd dat de gemeente Soest tijdelijk eenige personen heeft aangesteld als bosch-politie met passeering van onze natuurwachters. De Leider zal hierover gaan spreken met de burgemeester.

De voorzitter zal ook een onderhoud aanvragen met de burgemeester van Baarn en de Heer Broekhuizen, voorzitter van het VV Baarn. Eventueel ook een onderhoud met de tegenwoordigen intendant-domeinen.

Ook zal er weer contact gezocht worden met de V.V. Soest, waarvan indertijd geen antwoord is ontvangen.

Geopperd wordt om de Kampbaas van 't Pluismeer natuurwacht te maken, zulks met goedkeuring van de A.N.W.B. De Leider zal hierover corresponderen met de Heer Westrouen van Meeteren.

Hierna sluiting te 4 uur.

De Voorzitter,

D.K. Wielenga.

De Secretaris,

P.J. Vellenga.

De volgende aflevering gaat over de Algemene Vergadering. Met vrijwel alle zaken ondervindt de vereniging in oorlogstijd tegenslagen. Er zijn veel gebreken en niet iedereen werkt mee. Maar men probeert er het beste van te maken.

OPMERKELIJK

Aanschaf klewangs in de crisisjaren voor de Soester politie

Redactie.

In "Soester Politie Historie", samengesteld door W. ter Haar, wordt vanaf bladzijde 119 melding gemaakt van enige voorvallen in relatie met de naderende Tweede Wereldoorlog waarmee de Soester politie werd geconfronteerd. Een citaat: "Reeds meerdere malen werd des zaterdagsavonds ons dorp bezocht door eenige in zwart uniform gestoken propagandisten der Nationale Socialistische Beweging. Zoo ook zaterdagavond. De propagandisten stonden op het Nieuwerhoekplein in het middelpunt van de belangstelling. Op de van Weedestraat werden de achtervolgers brutaler en gingen tot schelden over. Ook werd van een langzaam rijdende auto, waarvan de inzittenden bevriend waren aan de propagandisten een der portieren opengetrokken. Dit was een teken om de hulp van de politie in te roepen, die de achtervolgers spoedig uiteendreef." (18 augustus 1933). Met nog meer voorbeelden toont de samensteller van het boek aan, dat het ook in Soest bepaalde roerige tijden zijn geweest. Doch niet alleen door de activiteiten van leden van de NSB. Ook de slachtoffers van de crisisperiode waren lastig. "Ook de politie van Soest werd in haar werk geconfronteerd met de heersende ellende: werkeloosheid en het overmatige gebruik van alcohol met als gevolg asociaal gedrag."

In die jaren had het gemeentebestuur de volledige zeggensmacht over de politie. De gemeenteraad stelde de verordening vast en regelde de organisatie en het aantal en de rangen van de politiefunctionarissen. Hij bepaalde ook de materiële uitrusting van het korps. Dat leidt tot de behandeling van een voorstel van burgemeester en wethouders tot het verlenen van een krediet voor de aanschaf van wapenen voor de politie. (raadsvergadering 1 augustus 1934). De

burgemeester (Mr Deketh) was, na het college van burgemeester en wethouders te hebben geconsulteerd, overgegaan tot bewapening van de Soester politie met klewangs, 14 in totaal. De kosten – de koppels en draagkettingen daarbij betrokken – bedroegen f 259,50.

Omdat op de gemeentebegroting 1934 slechts een bedrag van f 100,- was gereserveerd voor het onderhoud en de vernieuwing van "bestaand materiaal, alsmede voor batterijen en zaklantaarns", welk bedrag overigens al was uitgegeven, wordt de raad voorgesteld een nieuw krediet beschikbaar te stellen.

Bij de behandeling van het voorstel in de raadsvergadering is er enige argwaan. De heer Nooder vraagt " of deze aanschaffing noodzakelijk was voor de verwekkers der crisistoestanden of voor de slachtoffers der crisistoestanden. Spreker meent dat het beter is de oorzaken der crisistoestanden weg te nemen en dat men een wijzere tactiek moet volgen dan de thans gevolgde."

De burgemeester zegt dat het niet tegen de crisisslachtoffers gaat. Volgens hem is de bewapening van de politie onvoldoende. "Een gummistok is niet voldoende, terwijl schieten niet direct noodig is. Zulks zal bij uiterste noodzaak geschieden, maar dan zal ook raak geschoten worden."

De heer Van Nies vindt het beter "om het politiepersoneel naar een leerschool te sturen teneinde de menschen tot kalmte te kunnen brengen. Redelijk overleg met de menschen is veel beter."

In die crisistijd is zijn volgende uitspraak te verklaren: "Spreker wijst er op dat de toestanden voor de menschen hier wel gunstiger zijn dan in een grote stad, en wanneer het gemeentebestuur zijne medewerking verleent, zijn er nog wel verschillende objecten te vinden, waaraan menschen te werk gesteld kunnen worden. Lettende op het adres der geestelijkheid zou spreker de menschen ter wille zijn en dan behoeft men heusch niet bang te zijn dat de politie moet ingrijpen. Spreker zegt dat men zich moet indenken hoe hier de toestanden zijn. De Christelijke beginselen moeten niet zijn gebaseerd op klewangs of revolvers, doch op naastenliefde. Laat men de nooden der menschen begrijpen en hen niet giftig maken door de teeken van de politiemacht uit te breiden."

Die stelling was te eenzijdig volgens de heer Endendijk: "Het gaat niet tegen eenige ontevreden arbeiders, doch er zijn politieke ontwikkelingen van veel ernstiger aard, die aanleiding geven maatregelen te treffen voor de handhaving en rust, ook ten behoeve der arbeiders. Men moet deze aangelegenheid in 't algemeen beschouwen."

Een klewang is een wapen waarvan het gebruik ervan oefening vereist. Volgens de heer Gasille is het daarom gewenst "dat de betrokkenen geoefend worden om met dit wapen behoorlijk te kunnen omgaan." Het was hem niet duidelijk waarom de klewang van de inspecteur van politie duurder was dan die van de agenten. En dat terwijl er in het leger ieder dezelfde klewang dragen.

De burgemeester bleef hem het antwoord schuldig, doch zegde toe een onderzoek te laten instellen.

Als tenslotte wordt besloten het geld beschikbaar te stellen geeft het raadslid de heer Mulder nog een stemverklaring. Hij stemt tegen het besluit, "niet omdat hij tegen de aanschaffing is, maar omdat de uitgaven reeds hebben plaats gehad." Hij vindt dat afkeurenswaardig.

De leden van de Historische Vereniging Soest werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen. Voor nadere informatie kunt u met de contact-personen overleggen, te weten:

Werkgroep:

Archeologie	: de heer J. van der Putten,	telefoon 035 - 6018965
Genealogie	: de heer W. Routers,	telefoon 035 - 6010169
Mondelinge geschiedenis:		
	de heer W.P. de Kam,	telefoon 035 - 5880048
Contact Gemeentelijke Monumentencommissie:		
	de heer H. Gerth,	telefoon 035 - 6016635
Contact Museum Oud Soest:		
	de heer A.J. van den Dijssel,	telefoon 035 - 6027238

De contributie bedraagt fl. 40,00 per jaar

Betaling is mogelijk : - op de postrekening van de penningmeester
Historische Vereniging Soest nr. 54 59 218
- dan wel op de bankrekening van de Vereniging bij
de Rabobank te Soest, rek.nr. 3599.02.235
(Giro van de bank: 21 27 75)

Losse nummers : Verkrijgbaar bij de secretaris.
Leden fl. 5,00
Niet-leden fl. 10,00

INHOUDSOPGAVE WINTERNUMMER 2000

	Blz.
Van 2000 naar 2001	1
De annalen van het St.Jozefsgesticht (deel 2)	2
Huizen in het buitengebied Laag-Hees (Pijnenburg) in 1832	9
Levensbeschrijvingen: Veenstra	15
Van oorsprong.....(deel 5)	20
Opmerkelijk (Aanschaf klewang's crisisjaren Soester politie)	22

